

Marokkaanse Nederlanders

Zoeken & Vinden | *Cecile Hendriks*

Marokkaanse Nederlanders voelen zich thuis in Nederland en in Marokko, concludeert godsdienstwetenschapper Femke Stock. Ze luistert voor haar promotieonderzoek naar de levensverhalen van Marokkanen die in Nederland zijn geboren of hier als kind naartoe zijn gekomen. „Het gaat om hun perceptie en hun beleving.”

„Door te spreken over thuisgevoel, plekken en mensen, in samenhang met hun levensverhaal, krijg ik een beeld van hun identiteit en van de manier waarop ze zijn ingebed in de maatschappij”, zegt Stock (28). „Wie ben ik ’en ’waar hoor ik thuis’ zijn de centrale vragen in haar onderzoek aan de Rijksuniversiteit van Groningen. „En dat hoeft niet óf óf te zijn. Het is vaker én én. Mensen hebben een band met beide landen”, is de ervaring van de onderzoekster. „Sommigen zeggen: ‘Ik ben Marokkaan, maar met een Nederlandse mentaliteit.’”

In de huizen van Marokkaanse Nederlanders staan vaak voorwerpen waar de verhalen achter zitten waarnaar Stock op zoek is. De onderzoekster luistert naar de geschiedenissen van de familieleden op de foto’s, de Marokkaanse

schalen of kleden, of juist naar de afwezigheid van tastbare symbolen van het land waar de wortels liggen. Marokko heeft volgens Stock vaak een meer emotionele waarde. Het is het land van de ouders en familie. Het land van de *roots*, de plek waar ’je vandaan komt’. „Zelfs voor jongeren die helemaal niet daar geboren zijn”, vult ze aan.

De discussie over dubbele paspoorten noemt ze daarom onzin. „Natuurlijk zijn er praktische problemen. Er zitten haken en ogen aan het hebben van twee paspoorten”, zegt Stock. Toch vindt ze dat mensen voor een ’valse keuze’ worden gesteld als ze een van de paspoorten moeten inleveren. „De discussie cirkelt rond het begrip ’loyaliteit’ aan Nederland, en die loyaliteit wordt als exclusief voorgesteld. Maar dubbele paspoorten zeggen niks over de manier waarop

mensen zich engageren. Marokkaan zijn is voor velen een vorm van Nederlander zijn.”

Nederland is voor veel Marokkanen die hier leven gevoelsmatig het meest hun thuis. „Nou ja, ánders thuis”, nuanceert de godsdienstwetenschapster. „Marokko is vaak een tijdelijk thuis. Het is een land waarnaar ze op vakantie gaan en waar ze hun ouders en familie bezoeken. Het is minder een plek om voor langere tijd te leven.” Maar generaliseren is volgens de onderzoekster uit den boze. „Er zijn wel degelijk mensen die ervan dromen in Marokko te wonen.”

Wortel schieten in twee landen heeft zo zijn voor- en nadelen. Aan de ene kant kan je dan putten uit de rijkdom van verschillende culturen. Maar Stock hoort ook andere geluiden: ’Wij horen er hier niet bij en

daar niet' „Ze hebben het idee dat ze tegenwoordig minder de ruimte krijgen om in Nederland zichzelf te zijn.”

Haar informanten vertellen haar vaak dat de 11 september-aanslagen en de moord op Theo van Gogh hiervoor de omslagpunten vormen. „De tijd van die verschuiving is voor velen ook de periode van hun pubertijd. Daarin ontwikkel je het bewustzijn over 'wie ben ik?.'”

Het zijn vaak andere Nederlanders van wie ze te horen

krijgen: 'jij bent Marokkaan en dus hoor je er niet bij?.' Die uitsluiting ervaren velen als kwetsend, hoe 'Marokkaans ze zich ook voelen'. „Omdat,” legt Stock uit, „zij het gevoel hebben dat ze hier wel horen.”

De Marokkanen die Stock spreekt, hebben in Nederland wortel geschoten. Ze zijn hier verder gegroeid. „Een mens is geen pakketje dat je op kan tillen en ergens anders neer kan zetten. Je raakt vergroeid met een plek, je ontwikkelt je daar en je kan niet meer zomaar terug. Ook al ligt een deel van je

wortels nog in Marokko.”

Wie over 'thuis' praat, heeft het meestal over een plaats. Maar juist mensen met wortels op meerdere plekken weten dat je een thuisgevoel ook op andere manieren kunt ervaren. Bijvoorbeeld in sociale contacten, of in de islam. „Geloof kan een alternatief thuis zijn. Het is dan een uitweg uit de spanning”, legt Stock uit. „Als je zegt 'ik ben allereerst moslim en daarna Marokkaan of Nederlander' hoeft je jouw thuisgevoel niet meer te verbinden met een plaats.” •

